

# Strategi för ett jämställt och jämlikt Uppsala län

Visioner och viljeinriktningar för  
2024–2030



LÄNSSTYRELSEN  
UPPSALA LÄN

# Innehåll

<b>LANDSHÖVDINGENS FÖRORD</b>	<b>3</b>
<b>INLEDNING</b>	<b>4</b>
UPPDRAGSBESKRIVNING	4
EN STRATEGI FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH JÄMLIKHET	4
ARBETET MED ATT TA FRAM STRATEGIN	4
SYFTE	5
BIDRA TILL JÄMSTÄLLDA OCH JÄMLIKA LIVSVILLKOR	5
UPPFÖLJNING OCH HANDLINGSPLAN	6
<b>VISIONER OCH VILJEINRIKTNINGAR</b>	<b>7</b>
ETT LÄN MED EN INKLUDERANDE ARBETSMARKNAD FRI FRÅN DISKRIMINERING	7
ETT LÄN MED EN CIVIL BEREDSKAP FÖR ALLA	10
ETT LÄN MED DELAKTIGA INVÅNARE SOM HAR MAKT ATT FORMA SAMHÄLLSUTVECKLINGEN	13
ETT LÄN FRITT FRÅN VÅLD	16
<b>LÄNSSTYRELSENS STÖD</b>	<b>20</b>
<b>NATIONELLA MÅL OCH ANDRA UTGÅNGSPUNKTER</b>	<b>20</b>
<b>REFERENSLISTA</b>	<b>22</b>
<b>SLUTNOTER</b>	<b>24</b>

# Landshövdingens förord

[Förord läggs in senare i processen]

UTKAST

# Inledning

## Uppdragsbeskrivning

Länsstyrelserna har i sitt regleringsbrev för 2023 fått i uppdrag av regeringen att ta fram länsstrategier för 2024–2027 i syfte att bidra till de jämställdhetspolitiska målen.<sup>1</sup> I uppdraget framgår det att strategierna särskilt bör fokusera på ekonomisk jämställdhet, utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och jämställdhetsintegrering inom civil beredskap.

## En strategi för jämställdhet och jämlikhet

Jämställdhet är en mänsklig rättighet och handlar om att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Det betyder att flickor och pojkar, kvinnor och män, ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. I Sverige finns idag två juridiska kön – kvinna och man – och det är dessa som jämställdhetspolitiken utgår från. Det finns även personer som varken definierar sig som kvinna eller man. Vi blir alla, oavsett könsidentitet och könsuttryck, påverkade av samhällets normer och hur kategorierna kvinnor och män förväntas vara och värderas.

Människors förutsättningar påverkas samtidigt av fler faktorer än kön eftersom maktstrukturer hänger ihop och förstärker varandra. Jämställdhetsmyndigheten uppmuntrar länsstyrelserna att ha en intersektionell ansats i sina respektive länsstrategier. Intersektionalitet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder<sup>2</sup> och maktordningar kan påverka och förstärka varandra.<sup>3</sup> Detta innebär ett ökat krav på aktörer att kunna analysera, belysa och beakta flera olika perspektiv samtidigt. Det ställer även höga krav på en förståelse för att

olika förutsättningar och livsvillkor påverkar människor olika, beroende på livssituation och sammanhang. För att på ett hanterbart sätt kunna möta vår tids komplexa utmaningar krävs bland annat ökad perspektivsamordning.

Uppsala läns strategi är därför en strategi som syftar till att främja såväl jämställdhet som jämlikhet. Uppsala län ska vara ett län som inte lämnar någon utanför.

## Arbetet med att ta fram strategin

Länsstyrelsen Uppsala län har arbetat för att, tillsammans med aktörer i länet, ta fram en strategi som svarar mot regeringsuppdragets innehåll och de gemensamma utmaningar som finns regionalt och lokalt. Flera olika aktörer, däribland regionen, kommuner, regionala myndigheter, lärosäten och delar av det civila samhället, har deltagit i arbetet. Bland annat har Länsstyrelsen Uppsala län genomfört workshops, medverkat vid nätverksträffar och deltagit i utbildningsdagar.

Länets regionala förutsättningar och behov har varit vägledande. Strategin ska vara länets strategi. I arbetet har länsstyrelsen tagit hänsyn till befintliga prioriteringar i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och Råd för social hållbarhet<sup>4</sup>. Strategin ska bland annat bidra till det nuvarande RUS-målet om: "En region för alla".<sup>5</sup>

Länsstyrelsen har använt regional jämställdhets- och jämlikhetsstatistik när det har funnits tillgängligt. Arbetet med regional jämställdhets- och jämlikhetsstatistik behöver dock fortsätta att utvecklas.

Länsstyrelsen Uppsala län har varit ansvarig för uppdraget att ta fram strategin. Externa forum och nyckelfunktioner har haft en rådgivande funktion. Därutöver har

samordningsgruppen för Råd för social hållbarhet varit referensgrupp. Rådet har godkänt strategin med länsråd och landshövding som beslutande.

## Syfte

Strategins övergripande syfte är att identifiera och samla länets gemensamma visioner och viljeinriktningar för att tillsammans främja ett mer jämställt och jämlikt Uppsala län. Visionerna visar önskat läge. Viljeinriktningar visar utvecklingsområden som aktörerna enskilt eller gemensamt har identifierat och kan påverka. Med hjälp av dessa viljeriktningar ska strategin stödja länets aktörer så att de kan agera mer långsiktigt och strategiskt.

## Bidra till jämställda och jämlika livsvillkor

Olika grupper i samhället har systematiskt olika livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Skillnaderna är dessutom stora såväl inom som mellan kommuner i länet.

Jämställda och jämlika livsvillkor är en förutsättning för en god hälsa.<sup>6</sup> Faktorer som uppväxt, familj, skola och boende formar förutsättningarna för ett gott liv. Men kan

också vara grund till ojämsställd och ojämlig hälsa.

Strategin ska bidra till att skapa förutsättningar för jämställda och jämlika livsvillkor i hela Uppsala län och bidra till en jämställd och jämlik hälsa.

Strategin ska också bidra till att motverka minoritetsstress, det vill säga den extra belastning och stress som en individ som tillhör en eller flera minoritetsgrupper och som på olika sätt bryter mot normer, kan utsättas för<sup>7</sup>. Minoritetsstress uppstår på grund av osynliga strukturer i samhället, exempelvis ojämlikhet, normer och stereotypa föreställningar, och ska inte behöva upplevas eller hanteras av någon.

Länet behöver arbeta tillsammans och långsiktigt med fokus på förebyggande och främjande insatser. Länet behöver också arbeta för att motverka strukturella hinder samt att kompensera med ytterligare resurser där ojämsställdhet och ojämlighet redan uppstått.

Denna strategi lyfter strukturella utmaningar inom ett par centrala områden i arbetet för att uppnå jämställda och jämlika livsvillkor hos länets invånare.

**Vision:  
Ett län med en inkluderande arbetsmarknad  
fri från diskriminering**

Visionen *Ett län med en inkluderande arbetsmarknad fri från diskriminering* ser till att länet arbetar med regeringens prioritering av utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Visionen syftar bland annat till att motverka rasism och andra strukturella hinder på arbetsmarknaden, vilket i förlängningen väntas bidra till att uppfylla regeringens prioritering om ekonomisk jämställdhet. Ekonomisk jämställdhet är också ett av de jämställdhetspolitiska delmålen.

**Vision:  
Ett län med delaktiga invånare som har makt  
att forma samhällsutvecklingen**

Visionen *Ett län med delaktiga invånare som har makt att forma samhällsutvecklingen* har som syfte att stärka arbetet med demokrati, inflytande och delaktighet samt att uppfylla det jämställdhetspolitiska delmålet *jämn fördelning av makt och inflytande*.

Visionerna *Ett län med delaktiga invånare som har makt att forma samhällsutvecklingen* och *Ett län fritt från våld* bidrar även till prioriteringar i Råd för social hållbarhet. Samtliga visioner bidrar direkt eller indirekt till att uppfylla andra jämställdhetspolitiska delmål, till exempel jämställd hälsa samt även de folkhälsopolitiska delmålen.

Genom strategins intersektionella utgångspunkt finns en tydlig koppling till Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

**Vision:  
Ett län med en civil beredskap för alla**

Visionen *Ett län med en civil beredskap för alla* bidrar till arbetet med regeringens prioritering av jämställdhetsintegrering i civil beredskap.

**Vision:  
Ett län fritt från våld**

Visionen *Ett län fritt från våld* bidrar till det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

## Uppföljning och handlingsplan

Strategins visioner och viljeinriktningar kommer att aktualitetsprövas vid behov. En handlingsplan alternativt flera handlingsplaner med tillhörande aktiviteter och indikatorer kommer att tas fram i samverkan med länets aktörer under 2024. Handlingsplanen eller handlingsplanerna kommer att följas upp kontinuerligt.

# Visioner och viljeinriktningar

## Ett län med en inkluderande arbetsmarknad fri från diskriminering

### Vision:

#### Ett län med en inkluderande arbetsmarknad fri från diskriminering

För att nå visionen arbetar Uppsala län med att:

- synliggöra och motverka den könssegregerade arbetsmarknaden och dess konsekvenser
- synliggöra och motverka strukturell rasism och andra strukturella hinder på arbetsmarknaden
- stärka utrikes födda kvinnors egenmakt och möjlighet att påverka sin livssituation

### Bakgrund

Rätten till arbete samt rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor är två ömsesidigt förstärkande rättigheter<sup>8</sup>. Utifrån rätten till arbete är staten skyldig att verka för att så många som möjligt har full sysselsättning. Rekryteringsprocesser ska vara fria från diskriminering. Rättvisa och gynnsamma arbetsförhållanden innebär en skälig lön och lika lön för arbete av lika värde, utan diskriminering.<sup>9</sup>

Diskriminering i arbetslivet är vanligt trots att området regleras i diskrimineringslagen. Arbetsmarknaden har inbyggda strukturella hinder, baserade på stereotypa föreställningar, som försvårar ett inträde på arbetsmarknaden, både på grupp- och individnivå. Ett aktivt arbete behövs för att motverka detta och för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Ett arbete för en mindre segregerad arbetsmarknad utan diskriminering bidrar också till en mer ändamålsenlig kompetensförsörjning.<sup>10</sup>

I Sverige är det idag nästan lika många män som kvinnor som arbetar eller söker arbete<sup>11</sup>. Den svenska arbetsmarknaden är dock tydligt könssegregerad och det finns flera skillnader mellan kvinnors och mäns arbetsmarknad. Kvinnor jobbar till exempel oftare inom offentlig sektor, de jobbar oftare deltid och de har längre ledigheter i

samband med att de blir föräldrar. Trots att kvinnor i genomsnitt har längre utbildning än män tjänar de i genomsnitt mindre och är mer sällan chefer. Löneskillnader på grund av kön<sup>12</sup>, som under flera år minskat, har under senaste tiden tenderat att återigen öka<sup>13</sup>, bland annat till följd av covid19-pandemin<sup>14</sup>. Mycket av detta går att koppla till normer och föreställningar om kön.

Resultatet av en ojämsställd arbetsmarknad är bland annat att kvinnor har lägre livsinkomster vilket har en stor negativ påverkan på hälsan<sup>15</sup>. Det tillsammans med ojämn fördelning av obetalt hem- och hushållsarbete påverkar kvinnors pensioner, och många kvinnor får idag endast garantipension.<sup>16</sup>

När flera maktordningar samvarierar med varandra påverkas villkoren på arbetsmarknaden ännu mer. Många anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen (DO) som gäller arbetslivet handlar om diskriminering av personer som har eller förmodas ha annan etnisk tillhörighet än svensk samt diskriminering av personer som är eller förmodas vara muslimer.<sup>17</sup> De mest vanligt förekommande typerna av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder är olika kombinationer där etnisk tillhörighet, ålder, kön, religion och funktionsnedsättning samverkar. Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet och/eller

uttryck syns exempelvis genom att unga hbtqi-personer har svårare att etablera sig i arbetslivet än unga generellt.<sup>18 19</sup> Mörkertalet är dock stort och många som utsätts för diskriminering anmäler inte.<sup>20</sup>

## Utmaningar i länet:

### Arbetsmarknaden är könssegregerad

Arbetsmarknaden i Uppsala län är könsuppdelad både vertikalt och horisontellt. Det betyder att kvinnor och män inte enbart jobbar i olika branscher utan att män generellt återfinns på högre befattningar.<sup>21</sup> Oavsett om vi delar upp Uppsala läns befolkning efter födelseland, utbildning eller ålder så har män en högre inkomst än kvinnor.<sup>22</sup> I Uppsala län är det fler kvinnor som har chefspositioner inom offentlig sektor medan det är fler män som har chefspositioner inom näringslivet. Dock finns det fler chefspositioner inom näringslivet där även lönerna generellt sett är högre än i offentlig sektor. I Uppsala län är de vanligaste yrkena för kvinnor barnskötare, undersköterska och grundskollärare medan det för männen är mjukvaru- och systemutvecklare, snickare samt företagssäljare.<sup>23</sup>

### Det förekommer strukturell rasism och andra hinder i arbetslivet

Strukturell rasism leder till att människor får olika tillgång till rättigheter, möjligheter, makt och inflytande på grund av andras medvetna eller omedvetna föreställningar om en individs grupptillhörighet.<sup>24</sup> På arbetsmarknaden i Uppsala län förekommer, precis som i övriga delar av landet, strukturell rasism. Det innebär bland annat att vissa grupper på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande, har lägre befattningar, lägre status och lägre lön i förhållande till sin utbildningsnivå.<sup>25</sup> Det innebär även att personer med icke-nordiskt namn eller utseende kontinuerligt diskrimineras, bland annat genom att personerna har svårare att få komma på anställningsintervju, trots att de har rätt kvalifikationer för arbetet.

Under 2022 gjordes 45 anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen (DO) som gällde arbetslivet i Uppsala län. De tre vanligaste diskrimineringsgrunderna var etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning och kön.<sup>26 27</sup> Den vanligaste kombinationen av diskrimineringsgrunder var etnisk tillhörighet och kön. Under 2023 har hittills 38 anmälningar inkommit till DO från länet gällande arbetslivet, med en liknande fördelning mellan diskrimineringsgrunderna som under 2022<sup>28 29</sup>.

### Utrikes födda kvinnors ställning på arbetsmarknaden behöver stärkas

Utrikes födda kvinnor är en grupp där många står långt från arbetsmarknaden. År 2021 arbetade 56 % av länets utrikes födda kvinnor och 70 % av länets inrikes födda kvinnor.<sup>30</sup> Jämförelsevis arbetade 63 % av de utrikes födda männen och 72 % av de inrikes födda männen i länet<sup>31</sup>. Utbildningsnivån skiljer sig väldigt lite mellan inrikes och utrikes födda. Utrikes födda kvinnor är mer välutbildade än män, oavsett var männen är födda. Inrikes födda kvinnor är mest välutbildade.<sup>32</sup>

Orsakerna till att få utrikes födda kvinnor arbetar är många och komplexa. Hindren är både strukturella, systemiska och individuella samtidigt som flera maktordningar samverkar med varandra. Utrikes födda kvinnors ojämlika livsvillkor påverkar hälsan och livslängden negativt<sup>33 34</sup> och det finns inte en given lösning på problemet. Trots ett ökat fokus på att förbättra utrikes födda kvinnors möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden upplever många att det fortfarande är svårt att påverka sin situation<sup>35</sup>. Det krävs ett aktivt arbete för att främja egenmakten hos utrikes födda kvinnor, bland annat genom att säkerställa ett likvärdigt och jämställt bemötande, en likvärdig tillgång till resurser, samt tillgänglig och relevant information och kommunikation<sup>36</sup>.



### Jämställdhetspolitiska delmål

#### 2. Ekonomisk jämställdhet

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

#### 3. Jämställd utbildning

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

#### 4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemanarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

#### 5. Jämställd hälsa

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

### Mänskliga rättigheter

FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

(se till exempel artikel 6 och 7)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

(se till exempel artikel 9 och 27)

FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering

(se till exempel artikel 2 och 5)

FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor

(se till exempel artikel 11, 13 och 16)

### De globala målen för hållbar utveckling

#### 3 God hälsa och välbefinnande

5.1 Utrota diskriminering av kvinnor och flickor

5.4 Värdesätt obetalt omsorgsarbete och främja delat ansvar i hushållet

8.5 Full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla

8.8 Skydda arbetstagares rättigheter och främja trygg och säker arbetsmiljö för alla

10.1 Minska inkomstklyftorna

10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering



# Ett län med en civil beredskap för alla

## Vision:

### Ett län med en civil beredskap för alla

För att nå visionen arbetar Uppsala län med:

- målgrupps- och konsekvensanalyser med fokus på de som riskerar särskild utsatthet
- att göra människor delaktiga i beredskapsarbetet genom ökad egenmakt
- att säkerställa att tillgänglig risk- och krisinformation når alla mottagare

## Bakgrund

Civil beredskap handlar om förmåga att förebygga och hantera fredstida kriser samt höjd beredskap och krig. Förmågan skapas i hela samhället, hos myndigheter, kommuner, regioner, företag, frivilliga och privatpersoner. För att nå dit behöver vi alla hjälpas åt. Det som ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden så som människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Översvämningar, pandemier, krig eller andra typer av katastrofer innebär ofta att det offentliga måste fatta snabba beslut och vidta skyndsamma åtgärder. I samband med sådana situationer finns det en risk att jämställdhets- och jämlikhetsfrågorna hamnar i skymundan. För att undvika detta är det viktigt att jämställdhet och jämlikhet integreras systematiskt i civil beredskap innan något inträffar.<sup>37</sup>

Ett systematiskt arbete med jämställdhets- och jämlikhetsintegrering innebär bland annat att inhämta kunskap om vilka konsekvenser olika situationer kan få för olika delar av samhället, samt hur olika individer och grupper kan drabbas<sup>38</sup> både under och efter en kris eller ett krig. På så vis kan samhället förbereda sig på att möta olika grupper utifrån deras olika förutsättningar och behov. Syftet är bland annat att se till att insatser och åtgärder genomförs på likvärdig sätt.

Människors olika livsvillkor medför olika utmaningar, även i fråga om civil beredskap.

Ett sätt för det offentliga att hämta in kunskap om situationen för olika grupper, är att ge dem möjlighet att själva komma till tals och aktivt delta i beredskapsarbetet. Det civila samhället och ideella krafter har ofta en stark lokal närvaro som utgör en viktig länk till länets invånare. Genom ökad delaktighet blir förutsättningarna för mer träffsäkra insatser bättre.<sup>39</sup> Statistik och annan data som gör det möjligt att följa utvecklingen inom området är viktigt.

Rätten till information är en rättighet i sig och en grundläggande förutsättning för att kunna säkerställa en jämställd och jämlik civil beredskap. Vid akuta situationer och under kriser måste myndigheter, kommuner och regioner ofta nå ut snabbt med information till så många som möjligt. Informationen måste både vara lätt att ta del av och lätt att förstå.<sup>40</sup> Genom att utveckla proaktiva kommunikationsstrategier innan en kris eller ett krig inträffar kan ojämlikheter undvikas.<sup>41</sup> Genom förebyggande insatser får invånarna dessutom en möjlighet till god hemberedskap samtidigt som insatser kan riktas mot de som är i mest behov av samhällets stöd.

## Utmaningar i länet

### Arbetet med målgrupps- och konsekvensanalyser behöver stärkas

Under covid19-pandemin var det till stor del redan utsatta grupper som drabbades hårdast av allvarlig sjukdom och dödsfall.<sup>42</sup> Pandemin slog även hårdare mot utsatta grupper i samhället på flera andra sätt, till

exempel i fråga om negativa ekonomiska konsekvenser och inställd eller uppskjuten vård.<sup>43</sup> När samhället möter en kris kommer det att påverka och drabba människor olika. Därför behöver kunskapen om den lokala demografin och de skillnader som finns i samhället öka. Detta inkluderar att fortsätta utveckla arbetet med jämlikhetsdata inom området civil beredskap.

### **Fler behöver få möjlighet att komma till tals och delta i beredskapsarbetet**

Olika grupper i samhället har erfarenheter av att exempelvis leva med en funktionsnedsättning, social utsatthet eller kronisk sjukdom. Andra har erfarenhet av såväl större kriser som krig. De som arbetat med civil beredskap behöver känna till och ta tillvara på de erfarenheter och kunskaper från dessa olika grupper. Länet behöver en civil beredskap som utgår från invånarnas egen förmåga och egenmakt och som gör människor delaktiga.

### **Risk- och krisinformationen behöver vara tillgänglig för alla**

Under pandemin var det viktigt att alla tog del av information om viruset och hur människor kunde skydda sig. I början av pandemin saknades dock ofta rutiner för att informera på olika sätt, utifrån olika behov. Ytterligare svårigheter var att alla inte hade tillgång till digitala kanaler och att en stor del av kommunikation, framför allt i början av pandemin, endast var på svenska vilket resulterade i att alla inte kunde förstå informationen och därför inte kunde förstås av alla.<sup>44</sup> I Uppsala län samarbetade emellertid flera av länets aktörer med det civila samhället för att nå ut till invånarna. Aktörer i länet behöver ta tillvara på dessa strukturer och erfarenheter samt bygga vidare på dessa för att säkerställa en tillgänglig risk- och kriskommunikation.

### Jämställdhetspolitiska delmål

1.En jämn fördelning av makt och inflytande  
Kvinnor och män ska ha samma rätt och  
möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare  
och att forma villkoren för beslutsfattandet  
inom samhällets alla sektorer.

### Mänskliga rättigheter

FN:s konvention om avskaffande av all slags  
diskriminering av kvinnor  
(se till exempel artikel. 2, 3)  
FN:s konvention om avskaffande av alla former  
av rasdiskriminering  
(se till exempel artikel 2)  
FN:s konvention om barnets rättigheter  
(se till exempel artikel 12, 13 och 17)  
FN:s konvention om ekonomiska, sociala och  
kulturella rättigheter  
(artikel 3)  
FN:s konvention om medborgerliga och politiska  
rättigheter  
(artikel 25, 26)  
FN:s konvention om rättigheter för personer  
med funktionsnedsättning  
(artikel 11 och 21)

### De globala målen för hållbar utveckling

5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i  
ledarskap och beslutsfattande  
5.c Skapa lagar och handlingsplaner för  
jämställdhet  
10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota  
diskriminering  
11.5 Mildra de negativa effekterna av  
naturkatastrofer  
11.B Implementera strategier för inkludering,  
resurseffektivitet och katastrofriskreducering  
16.7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och  
representativt beslutsfattande



# Ett län med delaktiga invånare som har makt att forma samhällsutvecklingen

## Vision:

**Ett län med delaktiga invånare som har makt att forma samhällsutvecklingen**

För att nå visionen arbetar Uppsala län för:

- en livskraftig demokrati
- ökat inflytande och full delaktighet
- ett starkt civilsamhälle

## Bakgrund

Begreppet demokrati kan sammanfattas som de friheter, rättigheter och möjligheter som vi har. Demokrati bygger på folkstyre eller folkmakt och i regeringsformen står det att ”all offentlig makt i Sverige utgår från folket”.<sup>45</sup> En central del av demokratin är regelbundna, fria och rättvisa val. Det innebär bland annat att alla ska ha möjlighet att påverka det politiska beslutsfattandet genom att rösta eller kandidera.

Rätten att uttrycka åsikter, att kritisera och att ifrågasätta är en del av en livskraftig demokrati. När det demokratiska samtalet hårdnar och människor utsätts för hot och hat kan det leda till självzensur. Hatbrott är ett angrepp på de mänskliga rättigheterna och i strid mot principen om alla människors lika värde. Hot och hat riktas mot såväl förtroendevalda och tjänstepersoner som övriga invånare.

Förutom att ha möjlighet att rösta i allmänna val måste invånarna även ges förutsättningar att delta, påverka och få insyn i det politiska beslutsfattandet mellan valen. Rätten till inflytande har sin grund i flera olika bestämmelser om mänskliga rättigheter, däribland yttrandefrihet och rätten att delta i fredliga sammankomster. Delaktighet i demokratins processer är en förutsättning för att kunna utöva inflytande över politiska beslut, till exempel genom särskilda råd eller bredare dialoger med allmänheten. Invånare som berörs av en verksamhet har rätt att vara delaktiga och få lämna synpunkter på den.<sup>46</sup> Barns liksom nationella minoriteters

rätt till delaktighet och inflytande regleras särskilt genom lagstiftning.<sup>47</sup>

Det civila samhället är viktigt för demokratin och människors möjlighet till delaktighet. Det verkar som demokratiskola, röstbärare och opinionsbildare. Det civila samhället skapar dessutom samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer samt bidrar till gemenskap och tillit mellan människor. Genom att tidigt i processen ta in erfarenheter och kunskaper från såväl det civila samhället som enskilda invånare går det att tillsammans verka för att ingen människa ska lämnas utanför.

## Utmaningar i länet

### Det finns stora skillnader i valdeltagande mellan olika grupper och valdistrikt

Uppsala län har ett högt valdeltagande men det finns skillnader såväl mellan som inom kommuner. Det högsta respektive lägsta valdeltagandet i länet är 91,4 respektive 37,2 procent.<sup>48</sup> Denna skillnad i valdeltagande återfinns i en och samma kommun. I Uppsala län följer valdeltagandet de trender som även finns nationellt: yngre kvinnor röstar i allmänna val i större utsträckning än yngre män, och äldre män röstar i större utsträckning än äldre kvinnor. Utrikes födda och personer som saknar eftergymnasial utbildning röstar i lägre utsträckning än befolkningen i övrigt.<sup>49</sup> Skillnaderna i valdeltagande mellan olika grupper och valdistrikt behöver minska för att ge politiker ett starkare mandat som folkets företrädare.

### **Hot och hat behöver motverkas**

Nationell statistik visar att kvinnliga politiker, unga politiker och politiker med ledande positioner har högre risk att utsättas för hot, hat och våld. När det gäller förtroendevalda kvinnor och förtroendevalda unga finns även en större risk att utsattheten påverkar det demokratiska uppdraget.<sup>50</sup> När det demokratiska samtalet hårdnar och människor utsätts för hot och hat kan det leda till självcensur eller avhopp. Yttrandefriheten behöver skyddas, värnas och bevaras, bland annat genom att bidra till ett samhälle fritt från hot och hat.

### **Länets invånare kan involveras oftare och tidigare i frågor som berör dem**

Samtliga kommuner i länet har någon form av råd för inflytande.<sup>51</sup> Alla kommuner har ett råd för äldre, men medborgarråd för ungdomar, personer med utländsk bakgrund eller olika religioner är mindre vanligt.<sup>52</sup> Endast tre av länets åtta kommuner har genomfört fyra eller fler medborgardialoger under perioden 2018–2022.<sup>53</sup> Statistiska centralbyråns (SCB) har gjort en medborgarundersökning där fyra av länets kommuner har svarat. Bland dessa var det enbart en av tio invånare, som lämnade ett högt betyg på frågan: "Hur nöjd är du med

den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?"<sup>54</sup>

Det civila samhället i länet lyfter bland annat att de ofta involveras för sent i processen, när agendan väl är satt.<sup>55</sup> Arbetet med, och formerna för, delaktighet och inflytande behöver utvärderas, utvecklas och förstärkas.

### **Det offentliga behöver bli bättre på att ta tillvara det lokala och regionala civilsamhällets potential**

I länet finns cirka 3000 civilsamhällesorganisationer. Av dessa är 850 är arbetsgivare med ett sammanlagt antal anställda som uppgår till någonstans mellan 5000 och 12 500 personer.<sup>56</sup> Jämfört med rikssnittet har fem av länets kommuner en högre föreningstäthet medan tre kommuner har en lägre.<sup>57</sup> Samtidigt som det civila samhället har goda möjligheter att verka i Sverige finns tecken på att utrymmet i vissa avseenden krymper.<sup>58</sup> Det civila samhällets villkor kan förbättras, genom bland annat flexibla samverkansstrukturer, ökad kunskap om det civila samhällets villkor och förutsättningar, samt genom att verka för långsiktiga bidragsformer.

### Jämställdhetspolitiska delmål

1. En jämn fördelning av makt och inflytande  
Kvinnor och män ska ha samma rätt och  
möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare  
och att forma villkoren för beslutsfattandet  
inom samhällets alla sektorer.

### Mänskliga rättigheter

FN:s konvention om avskaffande av all slags  
diskriminering av kvinnor  
(se till exempel artikel 2, 3, 7)  
FN:s konvention om avskaffande av alla former  
av rasdiskriminering  
(se till exempel artikel 5)  
FN:s konvention om barnets rättigheter  
(se till exempel artikel 12, 13 och 15)  
FN:s konvention om medborgerliga och politiska  
rättigheter  
(se till exempel artikel 21, 25)  
FN:s konvention om rättigheter för personer  
med funktionsnedsättning  
(se till exempel artikel 4.3)

### De globala målen för hållbar utveckling

5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i  
ledarskap och beslutsfattande  
5.c Skapa lagar och handlingsplaner för  
jämställdhet  
10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota  
diskriminering  
16.7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och  
representativt beslutsfattande



# Ett län fritt från våld

## Vision:

### Ett län fritt från våld

För att nå visionen arbetar Uppsala län:

- strategiskt förebyggande mot mäns våld mot kvinnor – tidigt och tillsammans!
- för att utmana och förändra maskulinitet som riskfaktor
- med att utveckla arbetet för att våldsutövare och personer som riskerar att utöva våld ska ändra sitt beteende
- med att förbättra upptäckten av våldsutsatta kvinnor och barn samt att ge dessa ett jämlikt stöd och skydd
- med att uppmärksamma vuxna och barn som är utsatta för våld och de som riskerar att bli utsatta för våld som en särskilt sårbar grupp i förhållande till samhälls- och socioekonomiska förändringar

## Bakgrund

Att ha rätten till sin kropp och tanke tillhör de grundläggande mänskliga rättigheterna. Det är en förutsättning för att kunna ha makten att forma sitt liv och delta i samhället på jämlika villkor. Våld är därför en kränkning och ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Mäns våld mot kvinnor förekommer över hela världen och är ett allvarligt samhälls- och folkhälsoproblem.<sup>59</sup> Detta existerar oberoende av kulturell och religiös tillhörighet, etnicitet, sexualitet, social tillhörighet, funktionalitet och ålder. FN definierar mäns våld som: "[...] varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet."<sup>60</sup> FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor fastslår att våldet begränsar kvinnors och flickors fulla utveckling och inskränker deras mänskliga rättigheter.<sup>61</sup> Sverige har skrivit under Istanbulkonventionen vars syfte är att skydda kvinnor och flickor mot alla former av våld samt att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet.<sup>62</sup>

Enligt Världshälsoorganisationen, WHO, har mellan 30 och 60 procent av alla kvinnor

någon gång under sin livstid utsatts för fysiska och/eller sexuella övergrepp.<sup>63</sup>

För att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har den svenska regeringen tagit fram en nationell strategi för åren 2017–2026 som innefattar fyra målområden:

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld,
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn,
- effektivare brottsbekämpning samt
- förbättrad kunskap och metodutveckling.<sup>64</sup>

Mäns våld mot kvinnor som övergripande begrepp innefattar våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål, barn- och tvångs- äktenskap samt könsstympning. I begreppet mäns våld mot kvinnor ingår även våld mot flickor, pojkar och män, pojkars våld, våld i samkönade relationer samt barn som upplever våld.

I den nationella strategin lyfts även flera livssituationer och omständigheter som kan innebära särskild sårbarhet, alltså att vissa grupper i högre grad blir utsatta och samtidigt kan ha sämre tillgång till samhällets stöd.



### Nationell statistik om mäns våld mot kvinnor

- 46 procent av alla kvinnor och 38 procent av alla män har någon gång under livet utsatts för någon form av våld.<sup>65</sup>
- 57 procent av alla barn har varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt.<sup>66</sup>
- Av de som utsatts för brott i nära relation uppger endast 3,9 procent att de har polisanmält.<sup>67</sup>
- Nästan 60 procent av ungdomar mellan 15 och 19 år har varit utsatta för någon form av fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld av en partner i en kärleksrelation.<sup>68</sup>
- Män står för den dominerande delen av allt våldsutövande i samhället. Enligt kriminalstatistiken är 83 procent av alla personer som lagförts för misshandelsbrott, män.<sup>69</sup>
- 10 procent av barn och unga i gymnasieålder har fått frågan om att sälja sexuella tjänster. Ungefär 4 procent av barn och unga har fått ersättning för sexuella tjänster.<sup>70</sup>

### Statistik från Uppsala kommun

- Var femte flicka och var tionde pojke har krav på sig hemifrån att vara oskulder när de gifter sig, vilket har ett starkt samband med att leva under hedersrelaterat våld och förtryck.<sup>71</sup>

## Utmaningar i länet

Länsstyrelsen Uppsala län har identifierat olika behov för att möta de utmaningar som finns i länet. Dessa behov och utmaningar beskrivs med utgångspunkt i den nationella strategins målområden.

### Målområde 1 – ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

För att förhindra att våld uppstår behövs ett systematiskt och kunskapsbaserat arbete med tidiga insatser. Det kan innebära att utöka det förebyggande arbetet mot våld, på olika nivåer och på flera arenor samtidigt. En förutsättning för ett effektivt förebyggande arbete är att utgå från maskulinitet som riskfaktor och arbeta mot destruktiva maskulinitetsnormer.

#### Utmaningar i länet:

- Behov av mer och bättre kunskap kring maskulinitet som riskfaktor och arbete mot destruktiva maskulinitetsnormer. Detta i syfte att förebygga våld, men även för att förebygga andra samhällsproblem så som kriminalitet, missbruk, utanförskap, psykisk och fysisk ohälsa som i stor utsträckning kan förklaras av samma bakomliggande faktorer.

- Behov av att arbeta förebyggande mot våld på flera arenor samtidigt, så som skola, fritid, hemmet och nätet.
- Behov av att förebygga våld i ungas nära relationer.
- Behov av ett kunskapsbaserat, systematiskt och långsiktigt våldsförebyggande arbete.

### Målområde 2 – förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

Att tidigt upptäcka att någon är utsatt för våld eller att någon använder våld ger större möjlighet till förändring och minskar risken för upprepat och dödligt våld. För att bedöma risker och ge ett starkare skydd och stöd till de som är utsatta för våld och deras barn behövs rutiner och kunskap. Behovet av att förbättra rutiner och metoder för att upptäcka våld och ge rätt stöd till de utsatta i särskilt sårbara livssituationer är särskilt viktigt.<sup>72</sup>

#### Utmaningar i länet:

- Behov av att säkerställa att frågor om våld ställs i alla relevanta verksamheter, inklusive på arbetsplatser. Frågorna behöver fånga upp både våldsutsatthet och våldsutövande.

- Behov av ökad samverkan för jämlikt stöd och skydd samt samverkan med rättsväsendet.
- Behov av samverkan kring hela stöd-, skydd- och boendekedjan för våldsutsatta, inklusive stadigvarande boende.
- Behov av förbättrat stöd och skydd till grupper som är i sårbara livssituationer och/eller riskerar särskild sårbarhet.

### **Målområde 3 - effektivare brottsbekämpning**

En viktig del i arbetet mot mäns våld mot kvinnor är en effektiv brottsbekämpning. Det innebär en fungerande rättsprocess för att få fler att medverka i brottsutredningar och att fler brott klaras upp. Det innebär också ett återfallsförebyggande arbete riktat mot de som utövar våld för att brott och våld inte ska upprepas.

#### ***Utmaningar i länet:***

- Behov av metoder för stärkt samverkan mellan olika aktörer och uppdrag, bland annat mellan kommuner, region/hälsa- och sjukvård, civilsamhälle och rättsväsende.
- Behov av ökad samverkan mellan kommuner, hälsa- och sjukvård och Polismyndigheten i det återfallsförebyggande arbetet gällande våldsutövare.
- Behov av att utveckla ett mer systematiskt arbete med att upptäcka våldsutövare samt att i högre utsträckning fokusera på våld i hus och hem snarare än gator och torg.

- Behov av att inkludera mäns våld mot kvinnor samt ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i det brottsförebyggande arbetet.

### **Målområde 4 - förbättrad kunskap och metodutveckling**

Det är viktigt att ha kunskap om metoder för arbetet med särskilt sårbara grupper som är utsatta för våld. En utmaning är att stärka arbetet för att alla individer ska bemötas på ett jämlikt sätt av samhället. Det finns behov av såväl grundläggande som fördjupad kunskap om våld hos yrkesverksamma. Det finns även behov av att se över kunskapsförsörjningen och arbeta systematiskt med implementering av metoder och arbetssätt.

#### ***Utmaningar i länet:***

- Behov av ökad kunskap om barns utsatthet. Det behövs även metoder för att upptäcka och möta barn och unga som utsätts för och/eller upplever våld i hemmet, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.
- Behov av mer kunskap kring metoder för att arbeta mot våld i ungas nära relationer samt för att arbeta förebyggande mot de normer och värderingar som legitimerar våld.
- Behov av utökad samverkan och samordning som gör det möjligt att dela kunskaper och konkreta metoder för ett långsiktigt strategiskt arbete.

### Jämställdhetspolitiska delmål

#### 5. Jämställd hälsa

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

#### 6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexualiserat, våld och hot om våld samt hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och handel med människor för sexuella ändamål. Delmålet har även ett särskilt fokus på kopplingen mellan maskulinitet och våld.

### Mänskliga rättigheter

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet

FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor

(se till exempel artikel 2, 5, 6 och 16)

FN:s konvention om barnets rättigheter

(se till exempel artikel 19, 34, 35 och 36)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

(se till exempel artikel 16)

### De globala målen för hållbar utveckling

#### 3 God hälsa och välbefinnande

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering

#### 5.3 Avskaffa tvångsaktenskap och könsstympning

#### 16.1 Minska våldet i världen

16.2 Skydda barn mot övergrepp, utnyttjande, människohandel och våld

16.3 Främja rättssäkerhet och säkerställ tillgång till rättvisa



# Länsstyrelsens stöd

För att uppfylla strategins visioner och viljeinriktningar kommer länsstyrelsen att erbjuda följande stöd till exempelvis länets kommuner, region, myndigheter samt aktörer inom civilsamhället:

- Ge stöd till lokala och regionala aktörer för att förbättra kunskap, dialog och samverkan.
- Utveckla regionala strategier och handlingsplaner i samverkan med andra aktörer och följa upp arbetet i länet.
- Erbjud utbildningar och sprida metoder och kunskapsmaterial till kommuner, regioner, myndigheter, organisationer inom civilsamhället samt näringsliv.

- Sammankalla nätverk som bidrar till lärande och erfarenhetsutbyten.
- Stödja utveckling av regionala stöd- och samverkansresurser.
- Fånga upp centrala utvecklingsfrågor i länet och vidareförmedla dem till nationell nivå.

Länsstyrelsen är också:

- Sammankallande för Råd för social hållbarhet i Uppsala län
- Sammankallande för regionala nätverk utifrån regeringsuppdrag och av länet prioriterade områden.

# Nationella mål och andra utgångspunkter

## Mål för jämställdhetspolitiken

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål:

1. **En jämn fördelning av makt och inflytande.** Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
2. **Ekonomisk jämställdhet.** Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
3. **Jämställd utbildning.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
4. **Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.** Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
5. **Jämställd hälsa.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
6. **Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

## Målet för den nationella politiken för mänskliga rättigheter

Målet för den nationella politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

## Målet för folkhälsopolitiken

Målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Folkhälsopolitikens målområden är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

## Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Agenda 2030 med de 17 globala målen för en hållbar utveckling handlar om att utrota fattigdom, förverkliga de mänskliga rättigheterna, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

De 17 globala målen hänger alla ihop och utgår från tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s länder som en ambition att uppnå ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart samhälle, det vill säga att dagens behov ska kunna tillfredsställas utan att äventyra behoven hos framtida generationer.

Att ingen får lämnas utanför är en av de övergripande principerna i Agenda 2030. Det betyder att de globala målen inte kan anses uppfyllda om de inte har nått alla människor. Ambitionen är också att de mest sårbara grupperna ska nås av de globala målen först.

# Referenslista

## Föreskrifter

1 kap. 1 § regeringsformen

FN:s konventionen om avskaffandet av våld mot kvinnor (CEDAW, 1979)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (artikel 4)

FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (artikel 6 och 7)

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5-5a §§

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och lagen (2009:724)

## Offentligt tryck

Sverige under pandemin, SOU 2022:10 volym 1-2

En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället, skr. 2017/18:246

Den könsuppdelade arbetsmarknaden, SOU 2004:43

## Litteratur

Diskrimineringsombudsmannen DO (2023) [Berättelser om utsatthet - En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder \(do.se\)](#), senast hämtad 2023-09-14

FOI (2020) [Vem talar men vem lyssnar? Kriskommunikation under pandemin](#)

Folkhälsomyndigheten, [Folkhälsan i Sverige. Årsrapport 2023](#), senast hämtad 2023-09-15

Folkhälsomyndigheten (2019) [Hälsa hos personer som är utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland](#). Senast hämtad 2023-09-15

IFAU (2023) [Forskningssammanfattning diskriminering på arbetsmarknaden](#), hämtad senast 2023-09-11.

Jämställdhetsmyndigheten (2023), [Fakta om jämställdhet: Intersektionalitet](#), senast hämtad 2023-09-15

Jämställdhetsmyndigheten (2023) [Hur påverkas jämställdheten av en storm, en pandemi och av ett väpnat angrepp?](#), senast hämtad 2023-09-14

Jämställdhetsmyndigheten (2022) [Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten?](#), senast hämtad 2023-09-15

Jämställdhetsmyndigheten (2023) [Jämställdhet som lösning på välfärden](#), hämtad senast 2023-09-15

Jämställdhetsmyndigheten (2023) [Mellan tillit och misstro. 2023](#)

Länsstyrelserna, [På tal om mänskliga rättigheter](#), 2017

Länsstyrelsen Stockholm (2021) [Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden](#), senast hämtad 2023-09-15

Medlingsinstitutet (2023) [Inkomstskillnader mellan kvinnor och män](#), senast hämtad 2023-09-15

Medlingsinstitutet (2022) [Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2021 \(mi.se\)](#), senast hämtad 2023-09-15

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2022) ["Jag är inte ensam, det finns andra som jag": Unga hbtqi-personers levnadsvillkor](#), 2022

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Myndigheten för tillgängliga medier (2023) [Vägledning: Tillgänglig samhällsinformation](#)

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Istanbulkonventionen - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#), 2023-09-15

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Mäns våld mot kvinnor - ett globalt perspektiv - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#), senast hämtad 2023-09-15

Pensionsmyndigheten (2021) [Kvinnors pension lägre än mäns, nu och i framtiden](#), senast hämtad 2023-09-15

Ramböll (2022) [Rapport: Vägen framåt – Pandemin och de mänskliga rättigheterna](#)

Regeringskansliet (2016) [Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott](#), senast hämtad 2023-09-15

Regeringskansliet (2022) Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter [handlingsplan-hbtqi-221031.pdf \(regeringen.se\)](#), senast hämtad 2023-09-15

Regeringskansliet (2016), [En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor - Regeringen.se](#), senast hämtad 2023-09-15

Region Uppsala, Civilsamhället i Uppsala län, En kartläggning av omfattning och utbredning 2022

SCB (2022) [Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning](#), 2022

SKR, Kommuner med högst och lägst valdeltagande vid valet 2022, [Kommuner med högst och lägst valdeltagande i kommunvalet 2022 \(skr.se\)](#)

Socialstyrelsen (2019), [Kunskapsguiden "Att bryta mot normer"](#),

Socialstyrelsen (2021) [Öppna jämförelser 2023 – våld i nära relationer. 2023-6-8635.xlsx \(live.com\)](#)

WHO (2021) [Violence against women \(who.int\)](https://www.who.int).

Underlag från Länsstyrelsen Uppsala läns workshop med civilsamhället den 7 juni 2023

## Statistik

SCB; Medborgardialog efter kommun, 2018–2022

SCB, Medborgarråd efter kommun, Mandatperiod 2018–2022

SCB, Medborgarundersökning inflytande efter år, region, kön, nöjd-Inflytande-Index (NII)

SCB, Statistiksamling, Makt och inflytande i Uppsala län

SCB:s valdeltagandeundersökning 2022

## Läs mer

De nationella jämställdhetspolitiska målen

Regional utvecklingsstrategi (RUS).

Råd för social hållbarhet | Länsstyrelsen Uppsala ([lansstyrelsen.se](https://lansstyrelsen.se))

UTKAST

# Slutnoter

- <sup>1</sup> Läs mer om de jämställdhetspolitiska målen här: [De nationella jämställdhetspolitiska målen](#)
- <sup>2</sup> Diskrimineringsgrunderna i den svenska diskrimineringslagen är kön, könsidentitet eller könsuttryck ("könsöverskridande identitet eller uttryck"), etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- <sup>3</sup> Jämställdhetsmyndigheten, [Fakta om jämställdhet: Intersektionalitet](#)
- <sup>4</sup> Läs mer om Råd för social hållbarhet här: [Råd för social hållbarhet | Länsstyrelsen Uppsala \(lansstyrelsen.se\)](#)
- <sup>5</sup> Region Uppsala, [Regional utvecklingsstrategi \(RUS\)](#).
- <sup>6</sup> Folkhälsomyndigheten, [Folkhälsan i Sverige. Årsrapport](#), 2023
- <sup>7</sup> Socialstyrelsen, [Kunskapsguiden "Att bryta mot normer"](#), 2019
- <sup>8</sup> FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, artiklarna 6 och 7
- <sup>9</sup> Länsstyrelserna, [På tal om mänskliga rättigheter](#), 2017
- <sup>10</sup> Jämställdhetsmyndigheten, 2023, [Jämställdhet som lösning på välfärden](#)
- <sup>11</sup> IFAU, Forskningsammanfattning, 2023
- <sup>12</sup> Medlingsinstitutet, 2023, [Inkomstskillnader mellan kvinnor och män](#)
- <sup>13</sup> Medlingsinstitutet, 2022, [Lönskillnaden mellan kvinnor och män 2021 \(mi.se\)](#)
- <sup>14</sup> Jämställdhetsmyndigheten, 2022, [Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten?](#)
- <sup>15</sup> Inkomst är ett vanligt mått för att beskriva ojämlikhet i hälsa. Bristande ekonomiska resurser, såväl absoluta som relativa, har betydelse för hälsan. Bland förklaringarna till det finns både faktorer som faktiska materiella förhållanden, men också psykosociala faktorer som oro, stress och social isolering kopplat till dålig ekonomi.
- <sup>16</sup> Pensionsmyndigheten, [Kvinnors pension lägre än männens, nu och i framtiden](#), 2021, senast hämtad 2023-09-15
- <sup>17</sup> DO, [Berättelser om utsatthet - En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder \(do.se\)](#), 2023
- <sup>18</sup> MUCF, ["Jag är inte ensam, det finns andra som jag": Unga hbtqi-personers levnadsvillkor](#), 2022
- <sup>19</sup> Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter [handlingsplan-hbtqi-221031.pdf \(regeringen.se\)](#)
- <sup>20</sup> Ibid.
- <sup>21</sup> [Den könsuppdelade arbetsmarknaden](#), SOU 2004:43.
- <sup>22</sup> Region Uppsala, Jämställdhet i Uppsala län, statistik från SCB sammanställd av sammanställd av Region Uppsala, 2021
- <sup>23</sup> Ibid.
- <sup>24</sup> Regeringskansliet, 2016. [Samlat grepp mot rasism och hatbrott](#). Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.
- <sup>25</sup> Länsstyrelsen Stockholm, [Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden](#), 2021
- <sup>26</sup> Diskrimineringsombudsmannen, länsstatistik framtagen september 2023
- <sup>27</sup> Av anmälningarna var 20 stycken på grund av etnisk tillhörighet, 11 stycken på grund av funktionsnedsättning, 7 stycken på grund av kön, 6 stycken på grund av religion eller annan trosuppfattning, två på grund av könsidentitet och/eller -uttryck, två stycken ålder samt en sexuell läggning.
- <sup>28</sup> Ibid.
- <sup>29</sup> Folkhälsomyndigheten, [Hälsa hos personer som är utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland](#), 2019
- <sup>30</sup> SCB, 2021, statistik sammanställd av Uppsala kommun
- <sup>31</sup> Ibid.
- <sup>32</sup> Ibid.
- <sup>33</sup> [Folkhälsomyndigheten Hälsa hos personer som är utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland, 2019](#)
- <sup>34</sup> [SCB, 2023](#)
- <sup>35</sup> [Jämställdhetsmyndigheten, Mellan tillit och misstro, 2023](#)
- <sup>36</sup> Ibid.
- <sup>37</sup> Jämställdhetsmyndigheten, [Hur påverkas jämställdheten av en storm, en pandemi och av ett väpnat angrepp?](#), 2023
- <sup>38</sup> Ibid.
- <sup>39</sup> Se t.ex. Ramböll, [Rapport: Vägen framåt – Pandemin och de mänskliga rättigheterna](#), 2022
- <sup>40</sup> Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Myndigheten för tillgängliga medier, [Vägledning: Tillgänglig samhällsinformation](#), 2023
- <sup>41</sup> FOI, [Vem talar men vem lyssnar? Kriskommunikation under pandemin](#), 2020
- <sup>42</sup> Sverige under pandemin, SOU 2022:10.
- <sup>43</sup> Ibid.
- <sup>44</sup> Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Myndigheten för tillgängliga medier, 2023
- <sup>45</sup> 1 kap. 1 § regeringsformen
- <sup>46</sup> Se t.ex. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (artikel 4) och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5-5a §§
- <sup>47</sup> Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5-5a §§
- <sup>48</sup> SKR, Kommuner med högst och lägst valdeltagande vid valet 2022, [Kommuner med högst och lägst valdeltagande i kommunvalet 2022 \(skr.se\)](#)
- <sup>49</sup> SCB:s valdeltagandeundersökning 2022
- <sup>50</sup> SKR, [Hot mot politiker: Jämställdhet](#), 2023
- <sup>51</sup> SCB, Medborgarråd efter kommun, Mandatperiod 2018–2022



- 
- <sup>52</sup> SCB, Medborgarråd efter kommun, Mandatperiod 2018–2022
- <sup>53</sup> SCB; Medborgardialog efter kommun, 2018–2022
- <sup>54</sup> SCB, Medborgarundersökning inflytande efter år, region, kön, nöjd-Inflytande-Index (NII)
- <sup>55</sup> Underlag från Länsstyrelsen Uppsala läns workshop med civilsamhället den 7 juni 2023
- <sup>56</sup> Region Uppsala, Civilsamhället i Uppsala län, En kartläggning av omfattning och utbredning 2022
- <sup>57</sup> Ibid.
- <sup>58</sup> Se t.ex. En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället, skr. 2017/18:246, s. 5
- <sup>59</sup> WHO, [Violence against women \(who.int\)](#), 2021
- <sup>60</sup> Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Mäns våld mot kvinnor – ett globalt perspektiv - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)
- <sup>61</sup> *Konventionen om avskaffandet av våld mot kvinnor* (CEDAW, 1979)
- <sup>62</sup> Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Istanbulkonventionen - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)
- <sup>63</sup> Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Mäns våld mot kvinnor - ett globalt perspektiv - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)
- <sup>64</sup> [En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor - Regeringen.se](#)
- <sup>65</sup> Våld och hälsa – en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa, 2014
- <sup>66</sup> Stiftelsen Allmänna Barnhuset – Nationell kartläggning våld mot barn, 2022
- <sup>67</sup> Brås nationella kartläggning av brott i nära relationer, 2014
- <sup>68</sup> Sibel Korkmaz, Youth Intimate Partner Violence in Sweden: Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships, 2021.
- <sup>69</sup> Brottsförebyggande rådet, 2021.
- <sup>70</sup> SIFO – Undersökning genomförd av Child X, 2022.
- <sup>71</sup> UNG 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala, 2019.
- <sup>72</sup> Socialstyrelsen. Öppna Jämförelser 2023 – våld i nära relationer. [2023-6-8635.xlsx \(live.com\)](#)